

GEO2030 - Toekomstig GEO-beleid in Vlaanderen

FLAGIS, de Vlaamse vereniging voor professionele gebruikers van geografische data, heeft in een reeks bijeenkomsten met belanghebbenden het voortouw genomen om richting te geven aan het toekomstige GEO-beleid in Vlaanderen (GEO2030).

Deze beleidsnota schetst de huidige stand van zaken, benoemt de belangrijkste uitdagingen en biedt een reeks concrete beleidsaanbevelingen voor de toekomst.

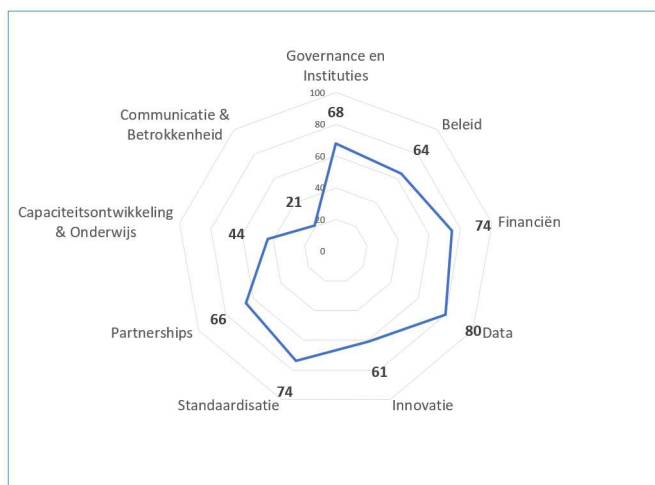
Huidige situatie

Op 2 februari 2023 organiseerde FLAGIS een studiedag waarin het huidige geografische informatiemanagement in Vlaanderen grondig onder de loep werd genomen.

Tijdens deze dag werd het Vlaamse geografische informatiemanagement geëvalueerd aan de hand van het 'Integrated Geospatial Information Framework' (IGIF) van de Verenigde Naties. Daarbij werden de huidige sterktes en pijnpunten in kaart gebracht.

Het IGIF-raamwerk omvat negen strategische beleidsaspecten, die worden beoordeeld op basis van een reeks indicatoren.

Over het algemeen wordt de huidige beleidscontext in Vlaanderen als behoorlijk positief beoordeeld, zoals geïllustreerd in Figuur 1. Uit deze evaluatie blijkt dat de beleidsaspecten Data, Financiën en Standaardisatie de sterke punten vormen van de huidige geografische gegevensinfrastructuur in Vlaanderen.

Figuur 1: Situatieschets van het Geografische informatiemanagement in Vlaanderen (2023) adhv IGIF

Uit de figuur komen enkele belangrijke aandachtspunten naar voren, met name Communicatie & Betrokkenheid en Capaciteitsontwikkeling & Onderwijs.

De betrokkenheid van geo-gebruikers en de strategische communicatie zijn momenteel beperkt, waardoor er weinig succesvolle regelingen worden gerealiseerd voor het beheer van geografische informatie op Vlaams en lokaal niveau.

Daarnaast zijn duurzame programma's voor capaciteitsontwikkeling en onderwijs onvoldoende ontwikkeld. Hierdoor komen de lange-termijnwaarde en -voordelen van een geïntegreerd beheer van geografische informatie onder druk te staan.

De scores voor de overige strategische pijlers – Innovatie, Beleid, Partnerships en Governance & Instituties – bevinden zich tussen de geïdentificeerde sterktes en pijnpunten.

Uitdagingen

De belangrijkste uitdagingen liggen op het menselijk vlak van het GEO-beleid, zijnde: 1) Partnerschappen, 2) Capaciteitsontwikkeling & Onderwijs, en 3) Communicatie & Betrokkenheid.

Op 6 februari 2024 werden de uitdagingen verder uitgediept en werd onderzocht hoe deze de komende jaren kunnen worden aangepakt. Hiervoor werd een beroep gedaan op alle actoren binnen de geo-sector, waaronder het onderwijs, de overheid en de bedrijfswereld. Door deze brede samenwerking werden de krachten gebundeld om zoveel mogelijk input te verzamelen en concrete aanbevelingen te formuleren voor de beleidsmakers in Vlaanderen.

Over het algemeen zijn de partnerschappen binnen de geosector in Vlaanderen redelijk goed ontwikkeld. De belangrijkste uitdagingen liggen echter bij de beperkte effectiviteit van publiek-private samenwerkingen (PPP) en het ontbreken van een sterke samenwerkingscultuur die gebaseerd is op inclusie, vertrouwen en strategische allianties. Tijdens de studiedag werden enkele mogelijke oplossingen voorgesteld, waaronder het versterken van de samenwerkingscultuur, het bevorderen van interbestuurlijke partnerschappen en de oprichting van een Geo-Stuurorgaan of een Adviesraad voor de Geo-sector.

Een andere belangrijke uitdaging binnen de geosector in Vlaanderen betreft het beleidsaspect van capaciteitsontwikkeling & onderwijs. Het doel is om het geo-bewustzijn te vergroten en geo-gerelateerde kennis, competenties, vaardigheden, instincten, processen, middelen en innovatief ondernemerschap op te bouwen en te versterken. Deze elementen zijn essentieel voor organisaties, gemeenschappen en individuen om geografische informatie optimaal te benutten voor effectieve besluitvorming en hoogwaardige dienstverlening. Helaas blijft capaciteitsontwikkeling op dit vlak in Vlaanderen onderontwikkeld. Tijdens de studiedag werden diverse oplossingen voorgesteld om deze situatie te verbeteren, waaronder:

- meer investeringen in sleutelopleidingen,
- een sterkere geo-integratie in uiteenlopende onderwijsprogramma's,
- de aanstelling van geo-ambassadeurs,
- het aanbieden van stageplaatsen,
- het stimuleren van geo-gaming,
- en een verbeterde beloningsstructuur voor GIS-professionals.

Daarnaast vormt ook het beleidsaspect geo-communicatie & betrokkenheid een punt van zorg. Effectieve communicatie en betrokkenheid zijn cruciaal om de participatie en inbreng van alle belanghebbenden binnen de Vlaamse geo-sector te versterken en te verdiepen. Inzet,

samenwerking en communicatie zijn hierbij sleutelbegrippen voor het succesvol uitbouwen van het geografische informatiemanagement in Vlaanderen. Om deze uitdagingen aan te pakken, werden verschillende oplossingsrichtingen voorgesteld, zoals:

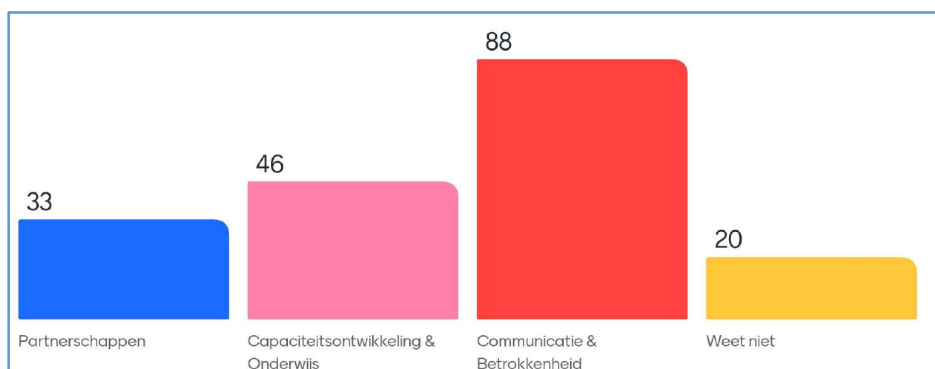
- meer geo-publicaties in professionele sleutel tijdschriften,
- brede communicatie over de meerwaarde van geo-toepassingen naar het grote publiek,
- een grondige analyse van de verschillende doelgroepen,
- kwantificering van de geo-sector,
- de organisatie van een Staten-Generaal over het belang van geografische informatie in Vlaanderen,
- intensievere interbestuurlijke communicatie.

Verkenning van mogelijke oplossingen

Tijdens de Trefdag Vlaanderen Digitaal op 24 oktober 2024 werden de oplossingsvoorstellen van de studiedag van 6 februari voorgelegd aan een breed publiek van geo-belanghebbenden (ongeveer 200 deelnemers). De meerderheid van deze belanghebbenden is actief binnen de publieke sector, zowel op Vlaams als lokaal niveau. Daarnaast waren ook vertegenwoordigers uit de private sector, non-profitorganisaties en de academische wereld goed aanwezig.

De deelnemers brachten hun stem uit over een reeks stellingen die de voornaamste uitdagingen en bijhorende oplossingsuggesties belichtten.

Figuur 2 hieronder bevestigt dat het beleidsaspect Communicatie & Betrokkenheid als hoogste prioriteit wordt beschouwd om aan te pakken. Ook de twee andere beleidsaspecten werden door de deelnemers als belangrijk aangeduid.

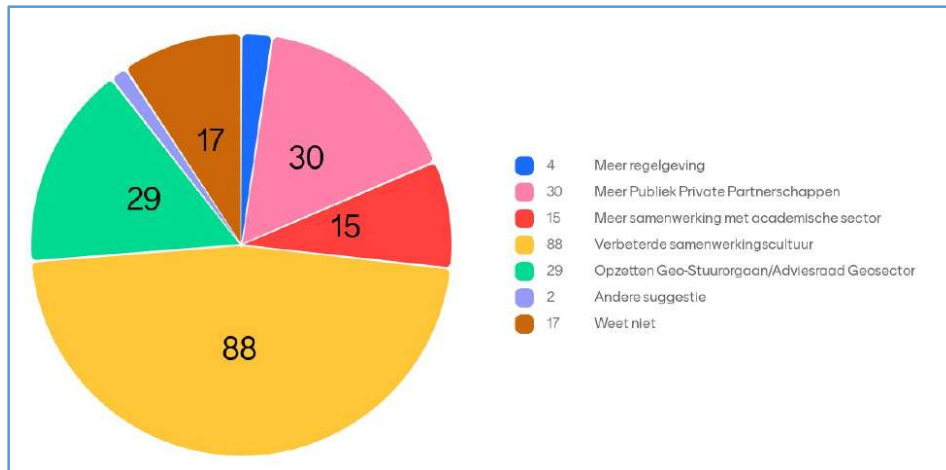
Figuur 2: Welke van de volgende uitdagingen verdient de hoogste prioriteit om aangepakt te worden (populatiegrootte: 187 personen)

Vervolgens konden de deelnemers stemmen over de oplossingsuggesties van de drie beleidsaspecten: 1) Partnerschappen, 2) Capaciteitsontwikkeling & Onderwijs, en 3) Communicatie & Betrokkenheid.

Partnerschappen

Figuur 3 toont de manieren waarop partnerschappen binnen Vlaanderen versterkt kunnen worden. De resultaten maken duidelijk dat het bevorderen van een gedeelde samenwerkingscultuur als de meest cruciale hefboom wordt gezien om partnerschappen te versterken.

Daarnaast werden ook andere voorstellen positief onthaald, zoals het stimuleren van meer Publiek-Private Partnerschappen, het oprichten van een GeoStuurorgaan of een Adviesraad voor de geosector, en het intensiveren van samenwerking met de academische wereld.

Figuur 3: Oplossingssuggesties voor Partnerschappen in aantal van stemmen (populatiegrootte: 185 personen)

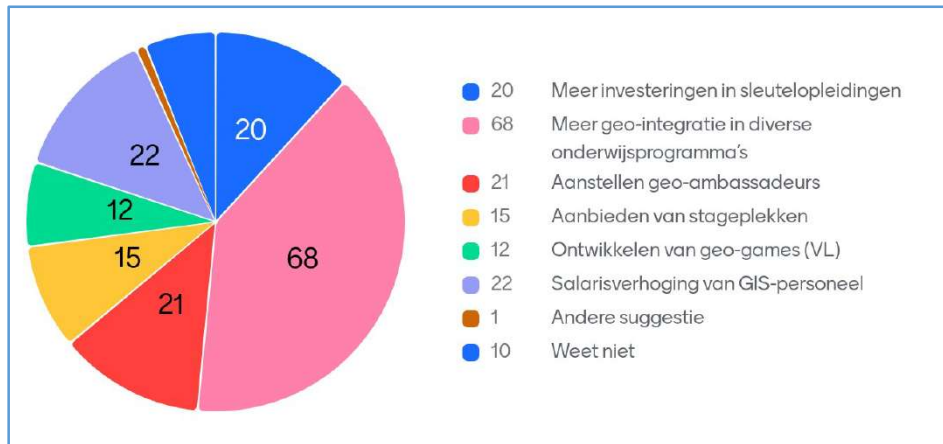
Op basis van deze bevindingen kunnen de volgende mogelijke beleidsaanbevelingen gedaan worden om partnerschappen in Vlaanderen te versterken:

- Investeren in het versterken van de samenwerkingscultuur; deze aanbeveling wordt als prioritair beschouwd en verdient daarom de meeste aandacht binnen het partnerschapsbeleid.
- Stimuleren van relevante Publiek-Private Partnerschappen (PPP's): onderzoek en faciliteer concrete kansen om samenwerking tussen publieke en private actoren te realiseren.
- Inzetten op de institutionalisering van een GeoStuurorgaan of Adviesraad voor de geosector: een structureel overlegplatform kan de strategische afstemming binnen het Vlaamse geo-ecosysteem versterken.
- Verkennen van mogelijkheden tot nauwere samenwerking met de academische wereld: wetenschappelijke kennis en innovatie kunnen zo beter geïntegreerd worden in het geo-beleid en -toepassingen.

Capaciteitsontwikkeling & Onderwijs

Figuur 4 toont welke acties volgens de deelnemers het meest bijdragen aan de versterking van capaciteitsontwikkeling en onderwijs in Vlaanderen. De integratie van geo-gerelateerde inhoud in diverse onderwijsprogramma's kwam duidelijk naar voren als de meest waardevolle suggestie.

Daarnaast werden ook andere pistes als relevant beschouwd, zoals het aanstellen van geo-ambassadeurs om het vakgebied zichtbaarder te maken, het verbeteren van de loonvoorwaarden voor GIS-professionals, en het verhogen van investeringen in sleutelopleidingen die geo-expertise ontwikkelen. Deze elementen vormen samen een mogelijke beleidsbasis om de geo-capaciteiten in Vlaanderen structureel te versterken.

Figuur 4: Oplossingssuggesties voor Capaciteitsontwikkeling & Onderwijs in aantal van stemmingen (populatiegrootte: 169 personen)

Op basis van deze bevindingen kunnen de volgende mogelijke beleidsaanbevelingen gedaan worden om capaciteitsontwikkeling en onderwijs in Vlaanderen te versterken:

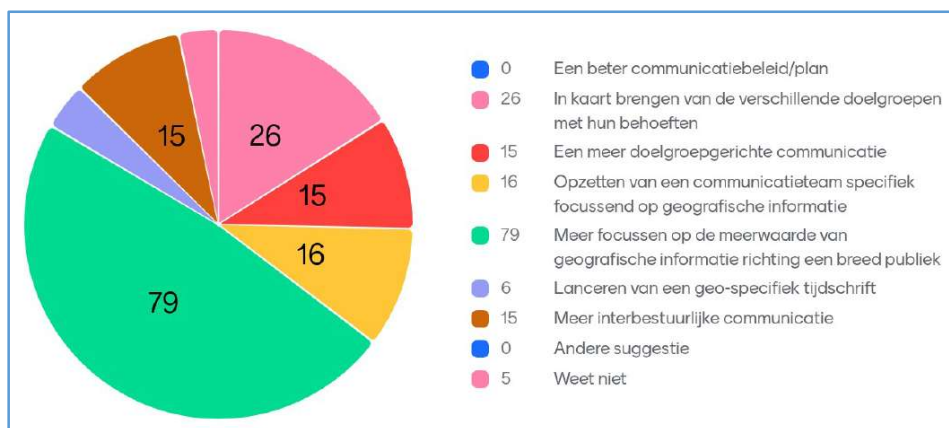
- Integreren van geografische informatie in diverse onderwijsprogramma's: versterken van de aanwezigheid van GIS-kennis en -vaardigheden binnen opleidingen zoals informatica, milieuwetenschappen en economie — naast de traditionele focus op geografie. Deze aanbeveling wordt als prioritair beschouwd binnen het thema capaciteitsontwikkeling.
- Aanstellen van geo-ambassadeurs: deze ambassadeurs kunnen geografische informatie vertegenwoordigen en onder de aandacht brengen op strategische netwerken en publieke fora.
- Onderzoeken van mogelijkheden tot loonsverhoging voor GIS-professionals: competitieve verloning is essentieel om expertise aan te trekken en te behouden binnen de geo-sector.
- Investeren in sleutelopleidingen rond GIS, landmeten, geo-informatiekunde en remote sensing: gericht investeren in deze opleidingen versterkt structureel de capaciteit aan geo-experts in Vlaanderen.
- Creëren van een stimulerende leeromgeving via stageplekken: maak structureel ruimte voor stageplaatsen binnen organisaties om jong talent praktijkervaring te bieden en toe te leiden naar een loopbaan in de geo-sector.
- Ontwikkelen van aantrekkelijke geo-games: digitale educatieve spellen kunnen jongeren op een toegankelijke en boeiende manier in contact brengen met geografische informatie.

Communicatie & Betrokkenheid

Figuur 5 toont hoe communicatie en betrokkenheid rond geografische informatie in Vlaanderen versterkt kunnen worden. De belangrijkste aanbeveling is het sterker benadrukken van de meerwaarde van geografische informatie voor een breed publiek. Het vergroten van de maatschappelijke relevantie en zichtbaarheid van geo-informatie wordt hierbij als prioritair gezien.

Daarnaast kwamen ook andere suggesties naar voren als waardevolle aanvulling, zoals het in kaart brengen van diverse doelgroepen en hun specifieke informatiebehoeften, het oprichten van een gespecialiseerd communicatieteam dat zich toespitst op geografische informatie, het voeren van meer doelgerichte communicatieacties, en het bevorderen van interbestuurlijke communicatie en samenwerking.

Deze voorstellen bieden samen een breed palet aan mogelijke maatregelen om het draagvlak en de betrokkenheid bij geo-informatie in Vlaanderen structureel te vergroten.

Figuur 5: Oplossingssuggesties voor Communicatie en Betrokkenheid in aantal van stemmingen (populatiegrootte: 162 personen)

Op basis van deze bevindingen kunnen de volgende mogelijke beleidsaanbevelingen gedaan worden om communicatie en betrokkenheid in Vlaanderen te versterken:

- Benadrukken van de maatschappelijke meerwaarde van geografische informatie: dit wordt als de belangrijkste aanbeveling beschouwd. Een concreet voorstel is het uitvoeren van een meerwaardestudie over het gebruik van geografische informatie, waarvan de resultaten actief en breed gecommuniceerd moeten worden naar het grote publiek.
- Systematisch In kaart brengen van doelgroepen en hun behoeften: een gedetailleerde doelgroepanalyse vormt een noodzakelijke basis voor gerichte communicatie. Deze analyse kan geïntegreerd worden in de voorgestelde meerwaardestudie.
- Oprichten van een gespecialiseerd communicatieteam voor geo-informatie: een dedicated team kan de zichtbaarheid, herkenbaarheid en continuïteit van communicatie over geografische informatie structureel versterken.

- Voeren van meer doelgroepgerichte communicatie via het beter afstemmen van boodschappen en kanalen op de noden en verwachtingen van specifieke gebruikersgroepen, om hun betrokkenheid te verhogen.
- Stimuleren van interbestuurlijke communicatie: bevorderen van de dialoog en samenwerking tussen administratieniveaus (lokaal, regionaal, Vlaams) om kennisdeling en afstemming binnen het geo-domein te verbeteren.

Kernaanbevelingen voor een duurzame toekomst van de Geosector in Vlaanderen

De analyse op basis van het IGIF-kader toont aan dat de geosector in Vlaanderen over een sterke technische basis beschikt, maar dat er ruimte is voor versterking op het vlak van samenwerking, communicatie en capaciteitsontwikkeling. De toekomst van het Vlaamse GEO-beleid vereist dan ook een gezamenlijke aanpak van overheid, bedrijven, kennisinstellingen en middenveld.

Op basis van de door stakeholders gevalideerde inzichten formuleren we vijf kernaanbevelingen die uitnodigen tot actie en afstemming binnen de volledige geosector:

1. Toon de maatschappelijke meerwaarde van geografische informatie

De geosector heeft nood aan een gedeeld verhaal over haar strategisch belang. We pleiten voor een gezamenlijke inspanning om de impact van geografische informatie zichtbaar te maken – voor beleid, economie, leefomgeving en samenleving. Dit kan onder meer door het opzetten van een brede meerwaardestudie, gevolgd door toegankelijke communicatie via dashboards, rapporten en publieke initiatieven.

2. Zet in op gerichte communicatie en doelgroepbenadering

Effectieve communicatie vereist inzicht in de noden van diverse gebruikersgroepen. Samenwerking tussen overheden, bedrijven en kennisinstellingen is nodig om doelgroepen helder in kaart te brengen en communicatiestrategieën te ontwikkelen die inspelen op hun verwachtingen. Zo versterken we de zichtbaarheid en het draagvlak van geo-toepassingen.

3. Versterk de geo-communicatiecapaciteit

We stellen voor om een gezamenlijk communicatienetwerk uit te bouwen dat de krachten bundelt van communicatie-experten, geo-professionals en beleidsmakers. Dit netwerk kan structureel werken aan het uitdragen van geo-verhalen, het activeren van media, en het organiseren van zichtbare publieksmomenten.

4. Faciliteer interbestuurlijke samenwerking

Sterke geografische informatievoorziening vereist afstemming tussen bestuursniveaus en sectoren. We roepen op tot het organiseren van structurele overlegplatformen rond geo, waar ook goede praktijken gedeeld worden. Hierbij is aandacht nodig voor zowel verticale samenwerking (lokaal-regionaal-federaal) als horizontale (tussen beleidsdomeinen).

5. Bouw verder aan partnerschappen en geo-capaciteit

Een duurzame geosector is er één die investeert in mensen en netwerken. Daarom adviseren we:

- het versterken van publiek-private en academische partnerschappen,
- het voorzien van opleidingen, stages en leerroutes voor geo-professionals,

- en het integreren van geo-inzichten in STEM-onderwijs en levenslang leren. Initiatieven zoals geo-ambassadeurs of geo-gaming kunnen bijdragen aan een aantrekkelijker leertraject.

Door deze aanbevelingen samen aan te pakken, kan de Vlaamse geosector haar maatschappelijke impact vergroten én de basis leggen voor een toekomstgericht en veerkrachtig GEO-beleid. FLAGIS en haar partners engageren zich om hieraan mee richting te geven – in overleg, maar vooral ook in samenwerking.